

V četrtek, 18. februarja, naj bi generalni pravobranilec evropskega sodišča v Luksemburgu podal izvedensko mnenje o sedmih vprašanjih, ki jih je tej ustanovi zastavilo slovensko ustavno sodišče v povezavi z razlastitvijo lastnikov podrejenih obveznic in delnic ob zadnji sanaciji bančnega sistema. To mnenje še ne pomeni odločitve, praviloma pa nakazuje, v katero smer bi lahko šli odgovori razširjenega senata evropskega sodišča, ki se ukvarja s slovenskim primerom.

Odgovori za 600 milijonov evrov

Tekst

Maja Grgič

Foto

Reuters

Gre za odgovore o 600 milijonih evrov. Toliko so bili namreč skupaj vredni izbrisani podrejeni finančni instrumenti NLB, NKBM, Abanke, Factor banke, Probanke in Banke Celje. Temu je treba prišteti še vsoto za delnice teh bank, ki pa zaradi slabega zdravja bank niso imele prav visoke vrednosti.

Država se je pri razlastitvi lastnikov podrejenih obveznic in bančnih delnic sklicevala na tako imenovano bančno sporočilo evropske komisije, ki je začelo veljati 1. avgusta 2013. To med drugim določa, da morajo v primeru državnega reševanja bank breme sanacije nositi lastniki bank in podrejenih finančnih instrumentov, kar se izvede bodisi z razlastitvijo bodisi s konverzijo terjatev v kapital. Tako je vlada Alenke Bratušek jeseni 2013 spremenila zakon o bančništvu in ga poslala v potrditev parlamentu, na tej podlagi pa je nato Banka Slovenije izrekla izredne ukrepe, ki so vključevali tudi o omenjeni izbris.

Takšnemu ukrepu so poleg lastnikov bančnih obveznic in delnic nasprotovali mnogi pravni in finančni krogi, med njimi tudi Združenje bank Slovenije (ZBS), in določila zakona o bančništvu, ki so tak izbris omogočila, so kmalu pristala na ustavnem sodišču, kjer imajo že več kot 20 takšnih pobud. Glavni očitki letijo na to, da je bil poseg retroaktiven, da krši pravico do lastnine, da vlagatelji nimajo možnosti pritožbe in da krši načelo pravne predvidljivosti. Pri tem je pomembno poudariti, da se mnogim pravnikom zdi ustavno sporna predvsem razlastitev lastnikov podrejenih obveznic, ne pa tudi delničarjev bank, ki so vselej zadnji v vrsti za poplačilo.

Po odgovore prvič v Luksemburg

Za slovenske ustavne sodnike je bil to, kot kaže, pretežek zalogaj, zato so se prvič v zgodovini odločili za dodatna pojasnila prositi evropsko sodišče. Zastavili so mu sedem vprašanj. Ta se nanašajo na že omenjeno evropsko sporočilo o bančništvu, in sicer kako zavezuječe je za članice in kakšno je razmerje tega dokumenta do nekaterih drugih evropskih pravil ter listin, tudi tistih o državnih pomočeh.

Razlaščenci in njihovi zastopniki so bili po ustni obravnavi teh vprašanj 1. decembra lani zadovoljni, ker da je evropska komisija potrdila, da bi lahko Slovenija zaprosila za drugačne ukrepe in da popoln izbris ne bi bil potreben. Komisija je doslej javno poudarjala le nujnost delitve bremen, ne pa tudi, v kakšnem obsegu naj bi ti bili in ali bi bila možna tudi konverzija podrejenih terjatev v kapital,

kar sporočilo dopušča. V dopisih našemu finančnemu ministrstvu, ki smo jih razkrili v *Delu*, pa je komisija terjala popoln izbris, v kar je takratna vlada, prestrašena pred prihodom zloglasne trojke, očitno tudi privolila, čeprav se je zavedala, da je to lahko ustavno sporno.

V stališču, poslanem evropskemu sodišču, je komisija nekoliko obrnila ploščo in si pokrila hrbet. Po eni strani je izrecno priznala, da sporočilo o bančništvu za članice ni zavezuječe in da lahko članica sicer v zvezi s smernicami pred sodišči uveljavlja ugovor nezakonitosti. Po drugi strani pa je komisija hkrati priznala, da v primeru le delne pretvorbe ali odpisa ne bi izdala soglasja k državni pomoči za banke, pri čemer noben upnik ne sme utrpeti večjih izgub, kot bi jih, če državna pomoč banki ne bi bila dodeljena.

Z zadnjim je komisija pritrdila razlagi Banke Slovenije, da soglasja za dokapitalizacijo bank brez razlastitve ne bi dobili. A kot pravi odvetnik oškodovanih vlagateljev Miha Kunič, stališče komisije tudi pomeni, da bi lahko Slovenija zahtevo po popolnem izbrisu izpodbijala na evropskem sodišču in nam zato ne bi bilo treba spreminjati zakona. Tudi nam je evropska komisija odgovorila, da sporočilo predvideva, da delničarji in lastniki podrejenih obveznic k sanaciji prispevajo, kolikor je možno, preden banka dobi javna sredstva. »Delitev bremen, ki je bila izvedena v Sloveniji, je v skladu s temi pravili,« so pojasnili. K temu so dodali uradna pojasnila komisije glede sporočila, iz katerega pa je mogoče ugotoviti, da so možne rešitve tudi sprememba podrejenega dolga v kapital.

Dokapitalizacije brez izbrisa

Razburjenje obvezniških osmoljencev se je razumljivo še stopnjevalo, ker je sledilo kar nekaj primerov reševanja bank z javnim denarjem, kjer podrejeni upniki niso bili razlaščeni; izjema so štiri italijanske banke, kjer so izbris izvedli konec lanskega leta, ki je imel celo tragичne posledice. Upokojeni vlagatelj iz okolice Rima je zato namreč storil samomor.

V primeru avstrijske Hypo banke so 90-odstotno striženje izvedli le za nekatere podrejene obveznice, a še za te je njihovo ustavno sodišče presodilo, da je bil izbris neustaven, zato se zdaj dežela Koroška z vlagatelji pogaja o delnem poplačilu. V primeru italijanske Bance Romagne Cooperative, ki je šla v nadzorovano likvidacijo, so izbris izvedli, a vlagatelji niso ostali praznih rok, saj je terjatve poplačal jamstveni sklad kreditne zadrage. V primeru irske banke Permanent TBS pa razlastitve lastnikov podrejenih obveznic ni bilo, ker je pomoč priglasila pred 1. avgustom 2013. Prav primer Irske je zanimiv tudi za Slovenijo. Tudi naša država je namreč program pomoči za NLB Bruslju priglasila pred 1. avgustom 2013. Državni sekretar Metod Dragonja je to pred časom tudi potrdil in pojasnil, da je bilo treba

program ponovno prigrasiti zaradi bistveno višjega kapitalskega primanjkljaja.

Tudi v primeru novega reševanja štirih grških bank ni bilo popolnega izbrisa podrejenega dolga, ampak so vlagatelji dobili možnost njegove prodaje po diskontirani ceni, ponekod pa tudi konverzijo v kapital banke. Za diskontirane odkupe so se odločale tudi slovenske banke, s čimer so ustvarile več deset milijonov evrov pozitivnega izida. Leta 2012 sta to storili NLB in NKBM, spomladi 2013 pa še Factor banka. A kot smo lani razkrili v Delu, je Banka Slovenije, ki jo je takrat vodil še Marko Kranjec, spomladi 2013 Factor banki nadaljnje odkupe prepovedala, kar nam je potrdil tudi nekdanji član uprave Dušan Valenčič.

Direktor Združenja bank Slovenije France Arhar je že večkrat poudaril, da je v EU praksa reševanja bank na podlagi istih pravil povsem različna. »Če primerjamo posamezne evropske države in stanje v njihovih bančnih sistemih, upoštevamo regulativo in nove prakse, ki so nastajale kar na dnevni ravni, je po tistem, kar je meni znano, težko najti podoben primer v Evropi, predvsem pa v evropski monetarni uniji. Veliko je vprašanj, zakaj je tako, in ne bi rad komurkoli česa očitil,« je o slovenski razlastitvi povedal za Delovo prilogo *Svet kapitala*.

So bile banke zrele za stečaj ali ne?

Na Banki Slovenije poudarjajo, da Slovenija ni prva in edina država, ki jo je doletel izbris bančnih delnic in podrejenih obveznic. Kot pa pravijo glede navedenih primerov, je treba upoštevati, da gre za različna stanja: »Če je katera od držav članic namesto popolnega izbrisa izvedla *bail-in* s konverzijo, je to pripisati (ugodnejšemu) finančnemu položaju subjekta reševanja.«

Banka Slovenije ves čas poudarja, da je pregled kakovosti sredstev naših bank ugotovil, da imajo negativen kapital, da so bile banke zrele za stečaj in da njihovo premoženje ne bi zadoščalo niti za popolno poplačilo navadnih upnikov, kaj šele podrejenih. A to je poleg zavezujočega učinka sporočila druga ključna točka, kjer se nasprotniki in zagovorniki izbrisa razhajajo. Nasprotniki namreč dvomijo o korektnosti opravljenih pregledov kakovosti sredstev bank in stresnih testov, ki da so bili izvedeni na preveč rigoroznih predpostavkah, kar da je kasneje pokazala tudi višja gospodarska rast. Če so bile banke res zrele za stečaj, zakaj potem država več kot milijardo evrov svojih depozitov v bankah ni konvertirala v kapital, kot ji to nalaga zakon o gospodarskih družbah, pravi odvetnik Miha Kunič.

Tako Banka Slovenije kot Kunič težko napovedujeta, kakšna stališča generalnega pra-

vobranilca je pričakovati. »Glede na vprašanja, ki jih je zastavljalo evropsko sodišče, jih je zanimala širša tema kot zgolj vprašanja slovenskega ustavnega sodišča. Moje pričakovanje je, da bo sodišče odgovorilo, da sporočilo o bančništvu ni bilo zavezujoč pravni vir, in bo odločitev prepuščena slovenskemu ustavnemu sodišču,« pravi Kunič. Sprašuje se, zakaj je varovanje pravice do lastnine v evropskem prostoru različno po področjih: »Zakaj so lastniki banke obravnavani drugače kot prejemniki drugih oblik državnih pomoči?« Kot še pričakuje Kunič, jim bo odločitev ustavnega sodišča odprla pot, da bodo lahko spodbijali stresne teste na upravnem sodišču, ki je doslej tožbe oškodovanih vlagateljev zavračalo. Ti so sicer prepričani, da stanje v šestih slovenskih bankah leta 2013 ni bilo tako slabo, kot so pokazali stresni testi in pregledi aktive bank.

Vpliv na ves sistem reševanja bank

»Gre za izjemno kompleksen nabor vprašanj, ki se tičejo razlage prava EU, zato se bo, tako je pričakovati, tudi tolmačenje sodišča EU dotikalo različnih vprašanj. V vsakem primeru utegnejo imeti odgovori sodišča EU implikacije na celoten sistem reševanja bank v EU, ne samo v Sloveniji,« pa ugotavljajo tudi na Banki Slovenije.

Tehtnica se še ni nagnila na nobeno stran, je po decembrski obravnavi v Luksemburgu dejal odvetnik Banke Slovenije Roland Grilc. V četrtek bo najbrž že nekoliko bolj znano, kam bi se lahko, čeprav bo dokončna odločitev najprej v rokah sodnikov evropskega sodišča, nato pa še v rokah slovenskih ustavnih sodnikov. Naši politiki, ki v parlamentu prav zaradi izbrisov tudi preiskujejo sanacijo slovenskih bank, pa so se s predsednikom države na čelu očitno že nagnili na eno stran. Novega mandata niso podelili nobenemu dosedanjemu viceguvernerju, ki je sodeloval pri razvpiti sanaciji bank.

600 milijonov evrov

so bili skupaj vredni izbrisani podrejeni finančni instrumenti NLB, NKBM, Abanke, Factor banke, Probanke in Banke Celje. Razburjenje obvezniških osmoljencev je toliko bolj razumljivo, ker je sledilo kar nekaj primerov reševanja bank z javnim denarjem, kjer podrejeni upniki niso bili razlaščeni.

